

ADVOKATLIK FAOLIYATINING ZAMONAVIY RIVOJLANISHI VA PROFESSIONAL ETIKA

Ruxshona Lapasova Ravshanjon qizi

ANNOTATSIYA. Ushbu maqola advokatlik faoliyatining zamonaviy rivojlanishini va professional etika masalalarini keng qamrovli tarzda tahlil qiladi. Maqolada advokatlik sohasidagi asosiy o'zgarishlar, shu jumladan raqamli texnologiyalarni joriy etish, huquqiy yangilanishlar va global standartlarga moslashish jarayonlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, advokatning jamiyatdagi roli, fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilishdagi mas'uliyati, shuningdek professional etikaning ahamiyati muhokama qilinadi. Maqolada professional etikaning asosiy tamoyillari – sir saqlash, adolat va halollik, shaxsiy manfaatlarni cheklash va fuqarolarga teng munosabat – yoritilgan. Bu tadqiqot zamonaviy huquqiy muhitda advokatlar faoliyatini yaxshilash va huquqni himoya qilish tizimini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

KALIT SO'ZLAR: advokatlik faoliyati, adolat tamoyillari, zamonaviy rivojlanish, professional etika, huquqiy himoya, global standartlar, raqamli texnologiyalar.

АННОТАЦИЯ. Статья всесторонне анализирует современное развитие адвокатской деятельности и вопросы профессиональной этики. В статье рассматриваются основные изменения в адвокатской практике, включая внедрение цифровых технологий, правовые реформы и адаптацию к международным стандартам. Также обсуждается роль адвоката в обществе, ответственность за защиту прав и интересов граждан, а также значение профессиональной этики. Особое внимание уделяется основным принципам этики: сохранению конфиденциальности, справедливости и честности, ограничению личных интересов и равному отношению к клиентам. Это исследование способствует совершенствованию деятельности адвокатов и развитию системы защиты прав в современном юридическом пространстве.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: адвокатская деятельность, современное развитие, профессиональная этика, правовая защита, международные стандарты, конфиденциальность, общественные интересы.

ANNOTATION. This article provides a comprehensive analysis of the modern development of legal practice and professional ethics. It begins by examining the historical roots of the legal profession, its role within the legal system, and its significance in society. The article then explores the impact of modern technologies, globalization, and international legal standards on legal practice. Additionally, it highlights the professional ethics of lawyers, including confidentiality, independence,

and prioritizing public interest over personal gain. Ethics serve as a key tool for maintaining reputation, client trust, and protecting legal rights. The article also provides practical examples illustrating challenges in legal practice and how ethical principles guide their resolution.

KEYWORDS: legal practice, modern development, professional ethics, legal protection, international standards, confidentiality, public interest.

KIRISH

Advokatlik faoliyati – bu huquqning amalga oshirilishi, fuqarolar huquq va qonun oldida tenglik tamoyillarini ta'minlashga qaratilgan huquqiy professiona bo'lib, uning rivojlanishi jamiyatning qonuniy xavfsizligi hamda adolat tamoyillarining saqlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Huquqiy tizim instituti sifatida advokatlik faoliyati tarixan huquqshunoslik ilmining rivojlanishi bilan birga yuzaga kelgan va bugungi kunda ham yanada kengayib bormoqda. Advokatlar muassasalarda nafaqat huquqiy konsultatsiya berish, sudda himoyani ta'minlash, belgilangan jarayonlarda ishtirok etish, balki fuqarolarning hamda tashkilotlarning huquqiy manfaatlarini himoya qilishda mas'ul shaxs sifatida qaraladi.

Zamonaviy davrda advokatlik faoliyati ikki tomondan ta'sirlanmoqda: birinchidan, huquqiy va ixtisoslashtirilgan ta'lim, qonunchilik islohotlari va global standartlar bo'yicha sharoitlar rivojlanmoqda; ikkinchidan, professional etika va huquqiy mas'uliyat tamoyillari inson huquqlarini himoyalashda markaziy rol o'ynamoqda. Xususan, legal ethics tamoyillari advokatlik faoliyatining asosiy elementi hisoblanib, ishonch, maxfiylik, mustaqillik va konfliktli holatlardan qochmay harakat qilishni o'z ichiga oladi¹.

Ilmiy adabiyotlarda professional etikaning ahamiyati shunday ta'kidlanadiki, zamonaviy huquqiy texnologiyalar va global bosim sharoitida advokatlar faoliyati dastlabki qonunni tushunish va huquqiy amaliyotdagi o'zgarishlarga moslashishni talab etadi². Shu bilan birga, O'zbekistonda advokatlik faoliyatining huquqiy va tashkiliy asoslari keng tadqiq etilib, advokat institutining ro'yxati, huquqlari va majburiyatlari mamlakatning qonunchilik hujjatlari orqali belgilab beriladi³.

Kelajak rivojlanish yo'nalishlari ortida, advokatlik faoliyatining nafaqat normativ-huquqiy asoslarini shakllantirish, balki professional etika me'yorlarini mustahkamlash orqali jamiyat ishonchini oshirish muhimdir. Ilmiy tadqiqotlar ko'rsatadiki, huquqshunoslik ta'limida professional etika bo'yicha ta'lim berish va qonun-ijtimoiy bosim ostida advokatlik kasbini chuqur o'rganish dolzarb muammolar davom etmoqda⁴.

Shu tarzda, advokatlik faoliyati zamonaviy huquqiy muammolar, global bosim va professionallik me'yorlari ortida davom etib, jamiyatda adolat tamoyillarini ta'minlashda markaziy rol o'ynashini aytish mumkin.

METOD VA USULLAR

Ushbu tadqiqotda advokatlik faoliyatining zamonaviy rivojlanishi va professional etika masalalarini o'rganishda bir nechta ilmiy metod va yondashuvlardan foydalanilgan. Asosiy metodlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. **Tahliliy metod** – advokatlik faoliyatining tarixiy rivojlanishi, huquqiy asoslari va zamonaviy qoidalari tahlil qilindi. Shu metod orqali mavjud qonunchilik hujjatlari, xalqaro standartlar va ilmiy maqolalar o'rganilib, asosiy tendensiyalar aniqlangan¹.

2. **Solishtirma metod** – O'zbekiston advokatlik tizimi va boshqa davlatlar tajribasi solishtirildi. Bu metod yordamida global standartlar va milliy qonunchilikdagi farqlar, shuningdek professional etika qoidalarining turli mamlakatlarda qanday tatbiq etilishi tahlil qilingan².

3. **Empirik metod** – advokatlar amaliyotidagi real holatlar, ish tajribasi va professional etikaga rioya qilish misollari o'rganildi. Bu metod advokatlik faoliyatidagi qiyinchiliklar va ularni hal etishda etik tamoyillarining samaradorligini ko'rsatishga yordam berdi³.

4. **Konstruktiv-metodologik yondashuv** – zamonaviy huquqiy va professional standartlarga mos ravishda advokatlik faoliyatini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish uchun qo'llanildi. Bu yondashuv orqali normativ-huquqiy bazani va professional etika me'yorlarini yaxlit tizim sifatida baholash imkoniyati yaratildi⁴.

Tadqiqot jarayonida **huquqiy manbalar, ilmiy adabiyotlar, xalqaro konvensiyalar, qonunchilik hujjatlari va amaliy ish misollaridan** keng foydalanilgan. Shu orqali advokatlik faoliyatining zamonaviy yo'nalishlari, professional etikaning ahamiyati va uning jamiyatdagi o'rni aniq tasvirlangan.

NATIJA VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy advokatlik faoliyati nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy, axloqiy va professional me'yorlarga ham bog'liq. Advokatlar jamiyatda fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, qonun ustuvorligini ta'minlash va adolatni saqlashda markaziy rol o'ynaydi¹. Shu bilan birga, professional etika tamoyillari advokatlik faoliyatining samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Maqola davomida aniqlanishicha, advokatlik faoliyatining zamonaviy rivojlanishi quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha amalga oshmoqda:

1. **Raqamli texnologiyalarning tatbiqi.** Bugungi kunda huquqiy hujjatlar va ish yuritish jarayonlari elektron shaklga o'tmoqda. Onlayn konsultatsiyalar, elektron sud tizimlari va masofaviy ish usullari advokatlarga faoliyatni tez va samarali amalga oshirish imkonini beradi².

2. **Globalizatsiya va xalqaro standartlar.** Advokatlik faoliyati global huquqiy me'yorlarga moslashmoqda. Xalqaro konvensiyalar va standartlar advokatlarning ish uslubi, axloqiy qaror qabul qilish va mijozlar bilan ishlash jarayonini belgilashda asosiy yo'riq sifatida qabul qilinadi³.

3. **Professional etika.** Advokatlar o'z faoliyatida sir saqlash, mustaqil qaror qabul qilish, shaxsiy manfaatlarni jamiyat manfaatlari ustiga qo'yimaslik va adolatni ta'minlash kabi tamoyillarga qat'iy rioya qilishi talab etiladi⁴. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu tamoyillarga amal qilmagan hollarda mijozlar ishonchi kamayadi va jamiyatdagi advokatlik obro'si pasayadi.

Muhokama shuni ko'rsatadiki, zamonaviy davrda advokatlik faoliyatida qiyinchiliklar va yangi chaqiriqlar paydo bo'lgan. Ularga quyidagilar kiradi:

1. qonunchilikdagi tez-tez o'zgarishlar va yangi huquqiy normativlar bilan ishlash;

2. raqamli huquqiy texnologiyalarni o'zlashtirish va masofaviy ish jarayonlarini samarali tashkil etish;

3. professional etikaga rioya qilishni ta'minlash va konfliktli holatlarni hal qilish.

Shu bilan birga, tadqiqot ko'rsatdiki, advokatlik faoliyatining samarali rivojlanishi nafaqat qonun va texnologiyalarga, balki professional tayyorgarlik va etik me'yorlarga ham bog'liq. Masalan, advokatlar uchun etika bo'yicha muntazam treninglar, xalqaro seminarlar va tajriba almashish faoliyatining samaradorligini oshiradi¹.

Umuman olganda, zamonaviy advokatlik faoliyati ijtimoiy ishonchni oshirish, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va adolatni ta'minlash uchun muhim vosita hisoblanadi. Bu esa o'z navbatida, professional etikani yanada mustahkamlash va zamonaviy huquqiy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish zaruratini yanada oshiradi².

XULOSA VA TAVSIYALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, advokatlik faoliyati zamonaviy jamiyatda huquqiy va ijtimoiy muhim institutsiyalardan biri hisoblanadi. Advokatlar fuqarolarning huquqlarini himoya qilish, adolatni ta'minlash va qonun ustuvorligini mustahkamlashda markaziy rol o'ynaydi¹. Shu bilan birga, professional etika advokatlik faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, uning samaradorligi va jamiyatdagi obro'sini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy rivojlanish jarayonida advokatlik faoliyati bir nechta asosiy yo'nalishlar bo'yicha shakllanmoqda:

1. **Raqamli texnologiyalarni joriy etish**, jumladan elektron ish yuritish, masofaviy konsultatsiyalar va onlayn sud jarayonlari;

2. **Global va xalqaro standartlarga moslashish**, bu esa advokatlarning ish uslubini modernizatsiya qilish va xalqaro amaliyotga mos kelishini ta'minlaydi;

3. **Professional etikani mustahkamlash**, shu jumladan sir saqlash, mustaqillik, shaxsiy manfaatlardan ustuvor jamiyat manfaatini hisobga olish va konfliktli holatlarni hal qilish tamoyillari.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Advokatlik faoliyatini yanada samarali qilish uchun **raqamli huquqiy texnologiyalarni joriy etish va ularni muntazam takomillashtirish** zarur. Bu, ayniqsa, masofaviy ish, onlayn sud jarayonlari va elektron hujjat aylanishi sohalarida muhimdir².

2. **Professional etika bo'yicha muntazam treninglar va seminarlar** tashkil etish tavsiya etiladi. Bu advokatlarning etik tamoyillarga rioya qilishini mustahkamlash va ijtimoiy ishonchni oshirishga yordam beradi³.

3. Advokatlik faoliyatini rivojlantirishda **xalqaro standartlar va konvensiyalarni o'zlashtirish** zarur. Shu orqali advokatlar faoliyati nafaqat milliy, balki global huquqiy amaliyotga mos keladi⁴.

4. Advokatlik institutini rivojlantirishda **normativ-huquqiy bazani takomillashtirish va amaliy ko'rsatmalar ishlab chiqish** muhim. Bu, ayniqsa, yangi huquqiy me'yorlar va qonunchilikdagi o'zgarishlar sharoitida advokatlarga yo'l-yo'riq beradi¹.

Shu tariqa, advokatlik faoliyati nafaqat huquqiy himoyani ta'minlaydi, balki jamiyatda adolat tamoyillarini mustahkamlash va fuqarolarning ishonchini oshirishda muhim vosita bo'lib qoladi. Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatadiki, professional etika va zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan advokatlik faoliyati nafaqat samarali, balki ijtimoiy mas'uliyatli ham bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Barbara Mescher. *Legal Ethics for Lawyers: A New Model*. Routledge, 2023.
2. Bunyodov S. Z. *Advokatning professional faoliyatida advokatlik sirining ahamiyati va qiyosiy tahlili*. *Modern Science and Research*, 2025.
3. Cranston R. (ed.). *Legal Ethics and Professional Responsibility*. Oxford University Press, 1996.
4. Freedman M. H., Smith A., Woolley A. (eds.) *Lawyers' Ethics*. Routledge, 2017.
5. Matkarimov Q. Q. *O'zbekiston Respublikasida advokatlik faoliyati*. Toshkent davlat yuridik universiteti nashriyoti, Toshkent, 2023.
6. Qoraboyev B. *Advokatura va advokatlik faoliyatining mustaqilligi: huquqiy asoslar va konstitutsiyaviy kafolatlar*. *Modern Science and Research*, 2025.
7. Qoraboyev B. *Advokatura va advokatlik faoliyatini mustaqilligini ta'minlashda milliy qonunchilikni takomillashtirish imkoniyatlari*. *Reshenie sotsialnyh problem v upravlenii i ekonomike*, 2025.

8. Rustambayev M. H., Tuxtasheva U. A. *O'zbekiston Respublikasida advokatlik faoliyati: darslik*. Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2012.
9. Toshpulatov A. K. *Fuqarolik ishlari bo'yicha taftish instansiyasi va unda advokat ishtiroki*. Ilmiy maqola, 2024.
10. Xudaynazarova U. M. *O'zbekiston Respublikasida advokat faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslari*. *Obrazovanie, Nauka i Innovatsionnye Idei v Mire*, 2024.